

Πασκάλ Μπρυκνέρ, Ένας σχεδόν τέλειος ένοχος, μετάφραση από τα γαλλικά: Ανδρέας Παππάς, Πατάκη, Αθήνα 2022, 467 σελ.

Εγχειρίδιο του λευκού ετεροφυλόφιλου άνδρα

Από τον ΓΙΩΡΓΟ ΣΙΑΚΑΝΤΑΡΗ

Ο παλαιός «Νέος Φιλόσοφος» επιστρέφει με ένα βιβλίο που θέτει στο στόχαστρο την πολιτική ορθότητα και την κουλτούρα της ακέρωσης. Οι αναλύσεις του είναι τραβηγμένες: το βιβλίο του φαντάζει εγχειρίδιο του δυτικού λευκού ετεροφυλόφιλου άνδρα. Αλλ' η κριτική που ακολουθεί εκτιμά ότι ο Πασκάλ Μπρυκνέρ δεν είναι απλώς ένας προβοκάτορας αλλά, το αντίθετο, υπερβολικά κινδυνολόγος. Εντέλει δηλαδή, ένας νεοαντιδραστικός! [TBJ]

Μεγάλη έρευνα, που δημοσιεύθηκε στη Γαλλία στις αρχές Οκτωβρίου 2022 από το γαλλικό ινστιτούτο CSA, κατέγραψε ότι περίπου το 80% των Γάλλων συμφωνεί πως υπάρχει ρατσισμός κατά των λευκών. Θετικά απάντησαν οι ερωτηθέντες άνδρες και γυναίκες αλλά και όλων των πολιτικών πεποιθήσεων. Η μόνη κατηγορία η οποία απάντησε αρνητικά κατά 51% είναι οι νέοι ηλικίας 18-24 ετών. Βεβαίως, διατυπωμένα έτσι τέτοια ερωτήματα θυμίζουν δημοσκοπήσεις που γίνονταν στον υπαρκτό σοσιαλισμό, όπου οι πολίτες καλούνταν να απαντήσουν εάν υποστηρίζουν τον «σάπιο καπιταλισμό» ή τον «ώριμο σοσιαλισμό». Έτσι και στη δημοκρατική Γαλλία έχουμε ερωτήσεις διατυπωμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να φανεί πως αυτό που κυριαρχεί σήμερα είναι ο ρατσισμός κατά του λευκού άντρα. Με άλλα λόγια, να νομιμοποιηθεί η αντιδραστική θεωρία της «τυραννίας των μειοψηφιών», με λαμπρό εκπρόσωπό της τον Πασκάλ Μπρυκνέρ.

Υποτίθεται ότι αυτός γράφει ένα βιβλίο κατά του νεορατσισμού, του νεοφεμινισμού και της πολιτικής ορθότητας, ενδεδυμένος τη στολή του «παλιού καλού» αντιρατσισμού, φεμινισμού και της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων. Αλλ' ο Μπρυκνέρ «ιππεύει» το ρεύμα κατά της κοινωνίας της ανοχής που καλλιεργούν κυρίως τα τηλεοπτικά μέσα ενημέρωσης. Αυτό σε κάνει δημοφιλή ο' ρισομένα κοινά. Βασισμένος σε ακραίες εκδηλώσεις από υπερσορεκταριστικές οργανώσεις όπως οι Antifa και η παρανοϊκή cancel culture, ο Μπρυκνέρ καταλεργεί κλίμα φόβου απέναντι στον αντρατσισμό, τις γυναίκες και τη μετανάστευση. Στο βαθμό μάλι-

Meinusz Kubik

Ο Πασκάλ Μπρυκνέρ.

στα που ο ίδιος μοιράζει ετικέτες σε όσους διαφωνούν μαζί του, δεν είναι υπερβολή που του αποδίδεται ο χαρακτηρισμός του νεοαντιδραστικού.

Από τη δεκαετία του 2000, οι αποκαλούμενοι και Νέοι Φιλόσοφοι, όπως ο μακαρίτης Αντρέ Γκλυκομάν, ο Μπερνάρ-Ανρί Λεβί, ο Αλέν Φινκιελκρότ και ο Πασκάλ Μπρυκνέρ, με πρόσχημα την υπεράσπιση της «κανονικότητας», έγιναν εκπρόσωποι μιας νεοαντιδραστικής σχολής σκέψης. Καθόλου τυχαίο που ο Γκλυκομάν και ο

Μπρυκνέρ το 2007 στήριξαν τον Σαρκοζί. Όλοι αυτοί παίρνουν μεμονωμένα περιστατικά, κυρίως στα πανεπιστήμια, όχι όμως και στην κοινωνία, τα γενικεύουν και τα παρουσιάζουν ως γενικό κανόνα δημιουργώντας φανταστικούς εχθρούς. Ο Μπρυκνέρ υποστηρίζει «στα σοβαρά» πως υπάρχει κάποιο μεγάλο κίνημα που ζητά την κατάργηση του σεξουαλικού δίστιμου, επειδή αυτός παραπέμπει στην αποικιοκρατική και ρατσιστική κυριαρχία. Μια εμφανώς μειοψηφική και περιθωριακή κοινωνικά άποψη

την ονομάζει πλειοψηφική. Για να συμπεράνει απ' αυτό πως ο «σχεδόν τέλειος ένοχος» είναι ο λευκός άνδρας. Μια κατασκευή στηριγμένη σε μεμονωμένα, αποσπασμένα από την ολική πραγματικότητα, περιστατικά και σκέψεις. Για παράδειγμα, οι διαδηλώτριες στις 28 Φεβρουαρίου 2020, με τα όντως αισχρά συνθήματα κατά της βράβευσής του Πολάνσκι, ήταν λίγες δεκάδες. Ο Μπρυκνέρ παρουσιάζει το γεγονός σαν να ήταν περισσότερες από την πρώτη διαδήλωση της ελληνικής μεταπολίτευσης για το Πολυτεχνείο. Οπαδοί και χρήστες αυτού του λόγου υπάρχουν και στην Ελλάδα. Παρουσιάζονται και αυτοί ως φιλελεύθεροι. Είναι όμως. Ούτε κατά διάνοια. Αλλά είπαμε, ισχύει ακόμη στην Ελλάδα πως είσαι ό,τι δηλώνεις. Φιλελεύθερος, ακόμη και αν ο λόγος σου αποπνέει μίσος κατά κάθε διαφορετικά σκεπτόμενου.

Ο Μπρυκνέρ δεν είναι αφελής. Δεν επιτίθεται κατά μέτωπο στον εχθρό, που είναι η προστασία των μειονοτήτων και των μεταναστών. Αντιθέτως, θέλει να μας πείσει πως ό,τι κάνει κι ό,τι γράφει γίνεται σ' όνομα της υπεράσπισης του Διαφωτισμού, αλλά του παλιού «καλού» Διαφωτισμού». Βρίσκεται όμως πολύ μακριά από βιβλία σαν αυτό του David Imhoof *Αυτή είναι η Ευρώπη μας. Μια ιστορία από τον Διαφωτισμό ως σήμερα* (μετάφραση: Πέτρος Γεωργίου, Πατάκη) και το *Διαφωτισμός τώρα* του Steven Pinker (μετάφραση: Παναγιώτη Δρεπανιώτη, Διόπτρα).

Ο Μπρυκνέρ θέλει, κατά τα λεγόμενά του, να αποφύγει να βρεθεί ανάμεσα στη σφύρα του Τραμπ και τον άκμονα των φανατικών «της φυλής». Η εξομίωση όμως αυτών των δυο σε οδηγεί ακριβώς στον Τραμπ. Θέλει ο αντιδραστικός λύκος να κρυφτεί, αλλά η χαρά του

από την απαξίωση της αξιοπρέπειας των αδύναμων δεν τον αφήνει. Γι' αυτό και καταφεύγει σε κοινοτοπίες όπως «η άσκηση εξουσίας βρίσκεται στην καρδιά του έρωτα» (σ. 93). Ωστε ο έρωτας είναι εξουσία; Λαμπρά! Και η εξουσία τότε τι είναι; Έρωτας; Μόνο αν πιστεύεις κάτι τέτοιο μπορείς να στηρίξεις Σαρκοζί.

ΛΕΥΚΟΣ ΕΤΕΡΟΦΥΛΟΦΙΛΟΣ ΑΝΔΡΑΣ

Στο πρώτο μέρος του δοκιμίου του, ο Μπρυκνέρ ανακαλύπτει τον «αρσενικό σατανά» ως τον αποδιοπομπαίο τράγο των ημερών μας. Εδώ κατηγορεί το #MeToo, το οποίο θεωρεί κίνημα ανακατανομής της εξουσίας (sic) στους κόλπους της ελίτ (σ. 126). Αυτό, ισχυρίζεται, αντικαθιστά τον ιερέα και τον εξομολογητή με το δικαστή και το δικηγόρο. Βλέπει –και καλά κάνει– αυτούς που αδικώς κατηγορήθηκαν για βία κατά των γυναικών, όλους αυτούς που διασύρθηκαν άδικα στο διαδικτυο, αλλά δεν βλέπει καθόλου τους βιαστές που αθώνονται από τα δικαστήρια με σαθρά νομικτικά επιχειρήματα, οι οποίοι γελάνε στα μούτρα των θυμάτων τους και της Δικαιοσύνης. Αληθεύει πως ό,τι γράφεται στο διαδικτυο δεν σβήνει μετά τις αθωωτικές αποφάσεις. Όχι, όμως γράφεται στην ψυχή των βιασμένων γυναικών σβήνεται; Τα θύματα βρίσκονται μόνο στην πλευρά όσων αδικώς διασύρονται ή μήπως βρίσκονται και ανάμεσα στα θύματα που η «δικαιοσύνη» αθώνει;

Έχει γίνει κακό το να κοιτάς, λέει ο συγγραφέας, παραβλέποντας πως το ζήτημα δεν είναι να κοιτάς, αλλά το πώς και κυρίως το γιατί κοιτάς. Κανείς σοβαρός δεν υποστηρίζει ότι κάθε βλέμμα είναι eye garing (βιασμός με τα μάτια). Η δήθεν μεγάλη απήχηση αυτής της άποψης είναι κατασκευή του συγγραφέα. Δεν καταδικάζεται κάθε φιλοφρόνηση, όπως υποστηρίζει, αλλά η ταπεινωτική, η «προστατευτική» και με σεξουαλικά υπονοούμενα. Κανείς σοβαρός δεν υποστηρίζει πως για να αποδειχτεί αν το σεξ είναι συναινετικό πρέπει να υπάρχει και τρίτος παρατηρητής ανάμεσα στους δυο, όπως ειρωνικά γράφει, αλλά πως η συναίνεση πολλές φορές μπορεί να μην είναι και τόσο συναίνεση, όταν παρεμβαίνουν εξουσιαστικές εξαρτήσεις. Κάθε «αρσενικός» δεν είναι σατανάς, μπορούν όμως συγκεκριμένοι

Νατάσσα Παυζολή

Ειδομένη, Μάρτιος 2016. Σύριοι, κατά κύριο λόγο, πρόσφυγες προσπαθούν να φυλαχτούν από το κρύο και την υγρασία στο αυτοσχέδιο στρατόπεδο, στη συνοριακή γραμμή της Ελλάδας με τη Βόρεια Μακεδονία, που έως κάποια στιγμή ήταν πέρασμα προσφύγων στην πορεία τους προς τη Γερμανία και άλλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Ο Πασκάλ Μπρυκνέρ, αναφερόμενος στο μεταναστευτικό πρόβλημα, ισχυρίζεται ότι «η φιλοξενία δεν μπορεί να γίνει υπό αμφισβήτηση την εθνική κυριαρχία και η αφομοίωση να γίνεται μια μορφή εξαγνισμού».

αρσενικοί να είναι σατανάδες – και λόγω των κοινωνικών συμβάσεων αυτοί είναι περισσότεροι από τους θηλυκούς. Πώς να το κάνουμε! Η προστασία του δικαιώματος της καθεμίας και του καθενός να χαιρέται τον έρωτα όπως θέλει και όχι όπως «υποχρεώνεται» δεν σημαίνει κατάργηση του «ρίσκου του έρωτα», όπως ανερευθίαστα γράφει ο παλαιοφιλόσοφος.

Αφήστε που δεν καταλαβαίνω τη φράση «τα αδικήματα κατά των γυναικών υπάρχει κίνδυνος να αυξηθούν όσο αυξάνεται η ανεξαρτησία τους (σ. 102). Άρα να μειώσουμε την ανεξαρτησία τους για να μειώσουμε και τα εναντίον τους αδικήματα; Τον Μπρυκνέρ τον δελεάζει η επιστροφή στο χαρακτηρισμό των γυναικοκτονιών ως εγκλήματα πάθους. Για το καλό των γυναικών και του Διαφωτισμού, φυσικά. Επειδή η απελευθέρωση των γυναικών οδηγεί στο μίσος για τις ελεύθερες γυναίκες, καλύτερα τότε να σταματήσουμε την απελευθέρωση. Δεν αντέχεται τέτοια υπεράσπιση του Διαφωτισμού!

Έχει δίκιο όταν καταδικάζει την αστυνόμευση της επιθυμίας, όταν όμως αυτή η καταδίκη δεν οδηγεί στην υποβάθμιση του βιασμού και της γυναικοκτονίας. Άλλωστε, τι σημαίνει η φράση «οι εραστές να μη μετατραπούν σε τελωνειακούς που κόβουν κλήσεις». Ποιος το ζήτησε αυτό; Είναι πολύ εύκολο να μετατρέψεις την άποψη του άλλου σε καρικατούρα και μετά να την απαξιώνεις. Ο Μπρυκνέρ παίρνει μια ανόητη μειοψηφική άποψη

και, με βάση αυτή, στήνει τη «θεωρία» του πως, για τον νεοφεμινισμό, ακόμη και το να σημαίνει όχι. Δεν ξέρω πού βρίσκεται περισσότερο παραλογισμός. Στους υποστηρικτές αυτής της θέσης ή σε όσους αρπάζονται απ' αυτή για ν' απαξιώσουν όλον τον φεμινισμό;

Δεν σταματά όμως εδώ. Με αφορμή τις απόψεις μιας μουσουλμάνας, όπως η Χούρια Μπουτέλτζα, για «τους ιθαγενείς που έχουν αρχίδια» (σ. 188), προσάπτει στον νεοφεμινισμό την άποψη ότι κάνει τα στραβά μάτια στους βιασμούς όταν αυτοί γίνονται από μη «λευκούς» άνδρες. Αλήθεια, πόση ακόμη διαστρέβλωση χωρά εδώ; Ενώ αλήθεια πόσος Διαφωτισμός χωρά στην άποψη ότι εξίσου κακό με του να σου σφυρίζουν στο δρόμο είναι και το να μη σου δίνουν σημασία; Επίσης, ο συγγραφέας αγωνιά που «μια σύγχρονη άκρα Αριστερά μοιάζει τόσο με μια κάποια άκρα Δεξιά του παρελθόντος» (σ. 119). Πόση κοινοτοπία, Θεέ μου; Το μήνυμα είναι ότι, καταδικάζοντας την Άκρα Αριστερά, οφείλουμε να καταδικάζουμε και κάθε Αριστερά, όχι όμως και κάθε Δεξιά. Πώς άλλωστε θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε τον Σαρκοζί; Έχει απόλυτο δίκιο βεβαίως όταν ζητά να μην εξομοιώνουμε τους βιασμούς με το Ολοκαύτωμα. Αλλά, αλήθεια, πόσο σοβαρή και πόσο ευρέως αποδεκτή είναι μια τέτοια εξομοίωση για να τη μετατρέψουμε σε μείζον αντίπαλο δέος;

Πολύ σωστά θεωρεί ότι υπάρχουν βιολογικές διαφορές μεταξύ

ανδρών και γυναικών, αν και πολλοί και πολλές δεν θεωρούν τον εαυτό τους ούτε το ένα ούτε το άλλο, αλλά δεν πρέπει να παραβλέψουμε, όπως ο Μπρυκνέρ, πως οι βιολογικές διαφορές γίνονται και κοινωνικές. Έχει δίκιο να καταδικάζει την ανοησία που θέλει τη δυτική τέχνη να ταυτίζεται με το βιασμό, να υποστηρίζει πως μαζί με τη δυτική τέχνη πρέπει να γνωρίσουμε και την εξωδυτική, χωρίς χάρη στη δεύτερη να περιφρονούμε την πρώτη, να καταδικάζει την άποψη πως γενικά «οι γυναίκες είναι καλύτερες από τους άνδρες», να χαρακτηρίζει «ουσιακρατική» την άποψη που θέλει τη φύση του αρσενικού να είναι κακή και αυτή του θηλυκού καλή. Όμως, όλα αυτά τα δίκια τα χάνει όταν τα παρουσιάζει ως απόψεις που κυριαρχούν στη νεοφεμινιστική θεωρία και στον νέο αντιρατσισμό. Γιατί τα κάνει όλα αυτά; Όχι, δεν μας κρύβει κάτι. Είναι απολύτως σαφής. Η κριτική του στον νεοφεμινισμό γίνεται για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι «στη Δύση, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, το πολιτικό και συμβολικό πλεονέκτημα το έχουν οι γυναίκες. [...] η girl power έχει το πάνω χέρι». (σ. 202-203). Χωρίς άλλα σχόλια.

ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Στο δεύτερο μέρος ο συγγραφέας επικεντρώνει σ' αυτό που αποκαλεί ρατσιστικό αντιρατσισμό. Εδώ, τον μόνο πραγματικό ρατσισμό που εντοπίζει είναι αυτός κατά των λευκών:

Οι λευκοί είναι οι μόνοι που μπορούμε να τους ποδοπατάμε χωρίς, προς το παρόν, σοβαρές κυρώσεις. (σ. 218)

Οι λευκοί και οι αστυνομικοί. Και αυτός, σαν τους δικούς μας συνδικαλιστές της αστυνομίας στα πρωινάδικα, ανησυχεί για τη βία κατά της αστυνομίας, σωστά, αλλά όχι και για την υπέρβαση της εξουσίας από την αστυνομία.

Ο αντιρατσισμός του σήμερα είναι, κατά τον συγγραφέα, το αντεστραμμένο είδωλο του ρατσισμού του χτες. Να υποθέσω πως θεωρεί ότι ο ρατσισμός του χτες σήμερα δεν υπάρχει; Κάθε λευκός πρέπει να μετανοήσει που είναι λευκός, αυτή είναι η κατά Μπρυκνέρ κυρίαρχη ιδεολογία σήμερα. Η μόνη αποδεκτή «λευκή» ταυτότητα είναι

EPA

Σεπτέμβριος 2020, Ποπαγιάν, Κολομβία. Το άγαλμα του Σεμπασιτιάν ντε Μπελαλκάζαρ, αρχηγού των Κονκισταδόρες, ο οποίος το 1537 είχε ιδρύσει την πόλη αυτή της Κολομβίας, κατεδαφίζεται από διαδηλωτές που υπεραμύνονται την κουλτούρα της απόρριψης η οποία ουσιαστικά επιδιώκει διαγραφή κομματιών της ανθρώπινης ιστορίας.

αυτή της μετάνοιας. Πουθενά αλλού πλέον δεν υπάρχει ρατσισμός, παρά μόνο κατά των λευκών. Ακόμη και ο φτωχός λευκός είναι ένας υπαρκτός και όχι ένας δυνητικός δυνάστης. Αλήθεια, έτσι παρουσιάζει τον σύγχρονο αντιρατσισμό ο Μπρुकνέρ, δεν σας λέω ψέματα. Κατ' αυτόν, ο ρατσιστικός αντιρατσισμός ξεχνά πως, πριν εφαρμοστεί στη Δύση, ο ρατσισμός είχε εφαρμοστεί κατά των λευκών στην Ανατολή αλλά και στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Οι κουρσάροι στη Βόρεια Αφρική, αλλά και στην Ευρώπη που πουλούσαν στα σκλαβοπάζαρα λευκούς, το αντικαθολικό κυνήγι και η περιφρόνηση προς τους λευκούς του μεσογειακού Νότου και τους σκλάβους στις ΗΠΑ εξομοιώνονται με το δουλεμπόριο των μαύρων σκλάβων της Αφρικής. Η Κου Κλουξ Κλαν κυνηγούσε καθολικούς λευκούς, εβραίους και εγχρωμους, με αυτή τη σειρά, γράφει ανερευθρίαστα ο συγγραφέας. Ο όχλος λιντσάρει Ρώσους, Ουκρανούς, Κινέζους και εβραίους. Και τι κατ' ουσίαν δικαιολογούν όλα αυτά; Θυμίζουν τον μικρό Ρώσο που όταν ο μικρός Αμερικανός τον κατηγορεί πως δεν έχουν σκολάτες, αυτός απαντά «κι εσείς που βασανίζετε τους μαύρους;» Με την επίκληση αυτών των υπαρκτών γεγονότων καθαρίζουμε με τον κατεξοχήν ρατσισμό κατά των μαύρων

της Αφρικής;

Ο Μπρुकнέρ βαπτίζει «βορειοαμερικανικό εφιάλτη» τον αντιρατσισμό στις ΗΠΑ και ανησυχεί που αυτός έρχεται και στη Γαλλία. Εξηγεί την πτώση της Αριστεράς με τη συνήθη κοινοτοπία της μετατόπισης της από το κοινωνικό στο φυλετικό, από το πολιτικό στο εθνικό, από τη νόρμα στη μειονότητα, από την Ιστορία στη μνήμη, βλέποντας μόνο τη μια και λιγότερο καθοριστική πλευρά των λόγων αυτής της πτώσης. Το ότι ταυτίστηκε με τους πλούσιους και τους μορφωμένους είναι το πρόβλημά της, φυσικά.

Σε άλλο σημείο αναφέρεται στην εμφάνιση ενός νέου ακροδεξιού αντισημιτισμού που στοχοποιεί τους «ακάθαρτους λευκούς εβραίους» και ενός ακροαριστερού που θεωρεί πως οι εβραϊκές αξιώσεις για μονοπώλιο των θυμάτων υποβαθμίζουν τα δεινά των εγχρωμών. Η άκρα Αριστερά, σύμφωνα με τον Μπρुकнέρ, θεωρεί τον εβραίο χαϊδεμένο παιδί της αποικιοκρατίας. Ενώ ακόμη και ο σύγχρονος φασισμός εμφανίζεται ως αντιφασισμός. Ως παράδειγμα δίνει τον σεβρικό εθνικισμό. Σήμερα θα μπορούσε να γράφει και για τον πουτινικό εθνικισμό που δικαιολογεί την εισβολή του στην Ουκρανία με το επιχείρημα της αποναζιστικοποίησης.

Αν και οι δυο αυτοί εθνικισμοί είναι εγκληματικοί, είναι δύσκολο να ταυτιστούν με το απόλυτο έγκλημα που είναι ο ναζισμός. Πάντως, έχει δίκιο όταν τονίζει πως οι πάσης φύσεως Antifa έχουν γίνει ιμάντες μεταβίβασης ενός χοντροκομμένου αντισημιτισμού. Ο φανατισμός τους δεν απέχει πολύ από τον ρατσισμό κατά κάθε διαφορετικά σκεπτόμενου.

Ο συγγραφέας υποστηρίζει επίσης πως υπάρχει ένας αντιρατσισμός που απαγορεύει στους λευκούς να πουλούν μεξικανικά μπουρτίτσ, να έχουν μαλλιά ράστα, να κάνουν γιόγκα, επειδή όλα αυτά δεν ανήκουν σ' αυτούς. Απαγορεύει δηλαδή να μπαίνουμε στη θέση των άλλων. «Απαγορεύεται να βγεις από αυτό που είσαι» (σ. 321). Θα συμφωνήσω ότι μια τέτοια απαγόρευση σηματοδοτεί τις απαρχές του ρατσισμού. Δυστυχώς, και ο ίδιος έτσι σκέφτεται. Σωστά επισημαίνει πως ο ταυτισμός απαιτεί τη συγχώνευση με την καταγωγή του καθενός, άρα δεν επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων. Και συνεχίζοντας ορθώς υποστηρίζει πως ακροβατούμε ανάμεσα στην απόλυτη ομοιογένεση και στον εθνικό πατριωτισμό ή ανάμεσα στη σαλατιέρα (salad bowl) και τη στεγανότητα, γ' αυτό συνιστά τη λύση του χωνευτηρίου (melting pot). Αυτή είναι

—κατά τη γνώμη μου— μια σωστή κριτική στον ακραίο πολυπολιτισμό και στην πολιτική ορθότητα που αποκλείουν τις ωμώσεις. Αλλά πολλές φορές η κριτική κατά του πολυπολιτισμού και της πολιτικής ορθότητας γίνεται με όρους επιβολής μιας ομοιογενεποιημένης εθνικής πολιτισμικής ταυτότητας.

Για να είμαι δίκαιος, ο Μπρुकнέρ αυτό το αποφεύγει. Αλλά η επιμονή του στο ότι ο «λευκός άνδρας» είναι σήμερα στιγματιζόμενος, αντί να επιλύει τις αντιφάσεις του ταυτισμού δημιουργεί νέες. Εξ ου και η συμβουλή του σ' όποιον αντιπαθεί διαφορετικές φυλές, σεξουαλικές επιλογές, θρησκείες, άθεους, γυναικές να φύγει από τη Δύση και να πάει να ζήσει αλλού! Αντί να επιμένει στο melting pot, προτείνει την απομάκρυνση ορισμένων από τη Δύση. Κάνει εδώ το ίδιο για το οποίο κατηγορεί τον ρατσιστικό αντιρατσισμό. Μάλιστα, με τραβηγμένη στα άκρα τη λογική του Μπρुकнέρ που θέλει τον «λευκό άνδρα» να είναι το θύμα του ρατσισμού σήμερα, θα έπρεπε να μιλάμε για «white man lives matter». Το all lives matter που ο ίδιος υποστηρίζει φαντάζει πιο συμπεριληπτικό και αντιρατσιστικό από το black lives matter. Θα ήταν, αν μαύροι και λευκοί ζούσαν σε συνθήκες ισότητας. Αλλά δεν ζουν.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Στο τρίτο μέρος του βιβλίου του, ο Πασκάλ Μπρुकнέρ ασχολείται με τα μεταναστευτικά ρεύματα. Επικρίνει τον Πάπα που ζητάει την «άνευ όρων φιλοξενία» των μεταναστών. Ξεκινώντας από τη θέση ότι για τα δεινά των μεταναστών ευθύνονται οι κυβερνήσεις τους και όχι η Ευρώπη, μέμφεται τους μετανάστες που επιλέγουν να μετακινηθούν στη δυτική Ευρώπη και όχι στον αραβικό κόσμο ή έστω στην αραιοκατοικημένη Ρωσία, καταλήγοντας ότι «η φιλοξενία δεν μπορεί να θέτει υπό αμφισβήτηση την εθνική κυριαρχία και η αφομοίωση να γίνεται μια μορφή εξαγνισμού» (σ. 356). Ο λογικός έλεγχος των ροών δεν μπορεί να νομιμοποιείται από την επίκληση ιδεοληψιών όπως η απειλή κατά της κυριαρχίας της χώρας που δέχεται μετανάστες. Αν επικρατήσει αυτή η λογική, συνεπικουρούμενη από το φόβο της δήθεν κατάρρευσης λόγω της μετανάστευσης του κράτους πρόνοιας —την ίδια στιγμή

που τρισεκατομμύρια αφορολόγητου χρήματος βρίσκονται στους φορολογικούς παραδείσους-, τότε δεν έχουμε καμιά λογική αλλά μόνο παραλογισμό. Ο Μπρυκνέρ καταγγέλλει ότι με τις μεταναστευτικές ροές «οδηγούμαστε σ' έναν εξτρεμισμό της ετερότητας» (σ. 367) και σ' έναν «αλτρονιστικό φαταλισμό» στον οποίο αποδίδει την άποψη πως, αν δεν μπορούμε να αποτρέψουμε τη μετανάστευση, ας αγκαλιάσουμε με ενθουσιασμό τους μετανάστες. Αυτό είναι ό,τι ονομάζω «γελοιοποίηση» της άποψης του άλλου μέσω της μεγαλοποίησής της απήχησής της.

Πέρα από τους ελάχιστους no borders, κανείς δεν υποστηρίζει τον «αλτρονιστικό φαταλισμό». Ο παλαιός νεοφιλόσοφος όμως δημιουργεί έναν φανταστικό εχθρό για να αποκρύψει πως ο πραγματικός του φόβος είναι «ο ξένος». Έτσι, η μετανάστευση γι' αυτόν τον μεγάλο «νέο διαφωτιστή» (sic) σημαίνει ότι «δεν υπάρχει πια πατρίδα, το σπίτι σου είναι και δικό μου» (σ. 370). Εξυμνώντας τον ξένο –υποστηρίζει– υμνούμε την εξαφάνισή μας. Βεβαίως, αναγνωρίζει πως δεν πρέπει ν' αφήνουμε τους ανθρώ-

πους να πνίγονται. Πόσο ανεκτικός!

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η άποψή του ότι η προσφορά (διακινητές και διασώστες), και όχι οι συνθήκες φτώχειας και καταπίεσης, δημιουργεί τη ζήτηση (μετανάστες), καθώς και το ότι «η Ευρώπη επιδεικνύει πολιτική αδυναμία αλλά και μια παιδαριώδη προσδοκία όσον αφορά τη δυνατότητα να υποδεχτεί στους κόλπους της εκατομμύρια ακόμη ανθρώπους από την Αφρική, την Ασία, τη Μέση Ανατολή» (σ. 377). Αλήθεια, πού τη βλέπει αυτή την προσδοκία;

Υποστηρίζει τη σημασία των συνόρων ως γέφυρες και πύλες, όχι ως εχθρική ενέργεια αλλά ως δήλωση επιθυμίας για αρμονική συνύπαρξη. Τα σύνορα πρέπει να είναι περισσότερο φράγματα παρά τείχος. Η αίσθηση αδυναμίας που δίνουν τα κράτη όσον αφορά την προστασία των συνόρων τους οδηγεί στην άνοδο του αντευρωπαϊσμού. Γνωστές κοινοτοπίες που φαντάζουν προφανείς, αλλά δεν πάνε πέρα από την επιφάνεια του προβλήματος. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα, όπως η αναφορά στη γοητεία που ασκούν ηγέτες όπως ο Πούτιν,

ο Ερντογάν και ο Σι Τζινπίνγκ, επειδή δεν μπαίνουν σε ατέρμονες συζητήσεις, το πρόβλημα εμφανώς δεν είναι μόνο η επιδερμικότητα αυτών των απόψεων.

Περισσότερο πειστικός είναι όταν καταγγέλλει τις υπερβολές της κουλτούρας της ακύρωσης σε σχέση με την αποικιοκρατία, τη δουλεία και το δουλεμπόριο. Αυτά βαραίνουν την Ευρώπη. Αλλά, αναρωτιέται, γιατί ξεχνάμε πως βαραίνουν και τον αραβομουσουλμανικό κόσμο και ότι δουλεμπόριο γίνονταν και μεταξύ των ίδιων των Αφρικανών; Έχει δίκιο. Η δυτική Ευρώπη μόνη απ' όλους έχει παραδεχτεί τα λάθη της. Όχι όμως και όλοι οι υπόλοιποι: Άραβες, Ρώσοι, Κινέζοι, ισλαμιστές, Οθωμανοί Τούρκοι κ.λπ. «Η Ευρώπη επωμίζεται διαρκώς και τα σφάλματα των άλλων» (σ. 453), λέει ο Μπρυκνέρ. Και στρέφει τα πυρά του κατά της θεωρίας της αποαποικιοποίησης, σύμφωνα με την οποία ο μόνος ένοχος είναι η Δύση – και κατά της κουλτούρας της ακύρωσης, η οποία αρνείται την ιστορία.

Αλήθεια όμως, η περιβόητη κουλτούρα της ακύρωσης πόσο σοβαρός αντίπαλος είναι; Το να

μετατρέπεις την κουλτούρα της ακύρωσης σε μείζονα αντίπαλο, θυμίζεις εκείνον τον ιππότη των Monty Python, ο αντίπαλος του οποίου τού έχει κόψει χέρια, πόδια και κεφάλι και τον εγκαταλείπει. Το κομμένο κεφάλι τότε κατηγορεί τον νικητή ότι φεύγει επειδή είναι δειλός. Τα πράγματα με τους διανοητές της αποαποικιοποίησης, τους οποίους ονομάζει «μαγαζάτορες της μνήμης», είναι πιο σύνθετα. Τους κατηγορεί ότι η θεωρία τους έχει να κάνει περισσότερο με την εμπορευσιμότητα του δίκιου και των χρημάτων παρά με την αλήθεια. Και για πολλές περιπτώσεις τέτοιων διανοουμένων έχει δίκιο. Μήπως όμως αφορούν και τον ίδιο οι ίδιες κατηγορίες;

Παρ' όλα όσα επικριτικά επισημαίνω, συνιστώ να διαβαστεί (και) αυτό το βιβλίο του Μπρυκνέρ, γιατί σ' αυτό βρίσκεται συμπυκνωμένη, σε συναρπαστική γλώσσα και δελεαστική συσκευασία, όλος ο κόσμος της σύγχρονης «φιλελεύθερης» αντίδρασης.

Η μετάφραση είναι του Ανδρέα Παππά – και αυτό από μόνο του τα λέει όλα για την ποιότητά της. ■